

трибуна

АРСЕНАЛ

13 май 2011 г. • година I • брой 2

Акценти

АРСЕНАЛСКА ПРОДУКЦИЯ НА СВЕТОВЕН ФОРУМ

От 10 до 13 май „Арсенал“ АД се представя в едно от най-големите световни изложения на военната промишленост - IDEF 2011 / International Defence Industry Fair/. Форумът се провежда в Изложбения център на Истанбул, Турция.

Продукцията на оръжейницата е изложена в българския павилион на площ от 15 квадратни метра, съобщи Марина Йорданова, ръководител отдел Маркетинг на „Арсенал 2000“.

На запазената територия на „Арсенал“ АД могат да се видят изделия от основната продукция на фирмата: различни модификации автомати, 9x19 mm пистолет Compact, картечница с тринога, противотанков гранатомет, подцевни и револверни гранатомети, изстрили за противотанкови гранатомети, изстрили за

7.62x54 mm картечница MG-1MS на тринога с оребрена цев

минохвъргачки, малокалибрени боеприпаси.

В изложението участват фирми от военно-промишлената индустрия от цял свят.

Истанбулското изложение - IDEF е за сухопътни, морски, въздушни и космически транспортни и логистични дейности, поддръжка, оборо

Автомат 5.56x45 mm AR-M4SF с колиматорен прицел

9x19mm
Пистолет
Compact

рудване и средства за доставка.

Следващото голямо изложение DSEi 2011, в което ще се представя арсеналска

продукция, е през септември в Лондон.

Информация за представянето на „Арсенал“ в световното изложение в Истанбул очаквайте в следващия брой на „Трибуна Арсенал“.

Деляна Бобева

НАД 100 ТАНЦЬОРИ В ГОДИШНИЯ КОНЦЕРТ НА ДЮФТС „АРСЕНАЛ“

На 19 май, четвъртък, от 18.30 ч. в ДК „Арсенал“ заповядайте на годишен концерт-продукция на ДЮФТС „Арсенал“

Над 100 малки танцьори ще вземат участие в традиционния годишен концерт на Детско-юношеския фолклорен танцов състав „Арсенал“ с художествен ръководител Вания Минчева и корелетитор Руси Андролов.

Своята продукция те ще представят пред гости и граждани, пред родителите и приятелите си.

Публиката ще види изпълнения на концертния танцов състав, на подготовките на концертен състав и на танцовите школи. На децата, обучавали се в школите за първа година, ще бъдат връчени свидетелства.

Детският танцов състав „Арсенал“ е създаден през 1984 г. В него по български народни танци се обучават деца от 5 до 15-годишна

възраст. Освен обучението и концертната дейност, задачата му е да подготвя танцьори за представителния ФТА „Арсенал“.

Детските танцови формации на „Арсенал“ АД имат богат репертоар, включващ танци от различни етнографски области на България.

В историята му са записани много успешни турнета и отличия от конкурси и фестивали у нас и в чужбина – Гърция, Румъния, Македония, Италия.

Последните му награди са от 2011 г. – децата завоюваха първите места на националните детски фолклорни конкурси в Стара Загора и Котел.

На 14 май им предстои още едно участие – в Националния фолклорен танцов конкурс в гр. Гъльбово. След годишния концерт-продукция възпитаниците на В. Минчева ще се подгответ за участие в Празника на розата.

Малките танцьори имат свой девиз – „Нека изворът да не пресъхва!“

В БРОЯ ЧЕТЕТЕ:

на стр. 7

„Арсенал“ пази казанлъшка царица

на стр. 2

Ветерани:
Бончо Песев - Синдикалистът

на стр. 5

Началник Тотева: Когато хората ти бягат навън, ти тичаш навътре

на стр. 6

Арсеналско девойче сред претендентките за Царица Роза

Издателски съвет: Николай Ибушев, Янко Запрянов, Цветан Шиков, Добрин Драгнев.

Редколегия: Деляна Бобева, Диана Нейчева, Мария Ращкова, Първолета Петкова, Иван Здравков, Миран Маденджиян, Венко Юнаков. Със съдействието на синдикат КНСБ и КТ "Подкрепа" в "Арсенал" АД.

Стефан Бозаджиев:

СЪРЦЕТО МИ ОСТАВА В „АРСЕНАЛ“

Работата в музея е мечта за Бозаджиев

Както много други по това време, той работи, обладан от ентузиазъм, жар и всеотдайност, които в днешно време звучат наивно, но преди 50-тина години са смисълът на живота за хиляди, че и за милиони хора в България. В спомените му са запечатани обиколките по отдели и цехове в търсение на нови живи свидетелства за фонда на музея и ценни експонати, забравени по складове и рафтове в цеховете на огромния комбинат. Точно така

откриват първия български АК – 47

Първият, изцяло слобден с наши части, „Калашник“ на мерили забравен в хранилище на Завод 1 по времето, когато от производство вече излизал единомилионният български автомат, за който тогавашният директор Крум Христов предвиждал специално тържество. Проучване по-късно показвало, че именно забравеният екземпляр е първият, слобден изцяло от арсеналски части. Бозаджиев признава, че сбирката на музея намерила комплектована от предшественика си Павел Кънев. „Рекламната зала направихме по-късно с художничката Нели Христова, стана буквально за един ден, заради идването на делегация“, спомня си Бозаджиев, по онова време управлявал в първия у нас оръжеен фирмени музей персонал от 5 души.

По почина на „Арсенал“ генералният директор на ДСО „Металхим“ Илия Гунчев пуснал заповед до всички предприятия във ВПК: да си направят музеи, черпейки опита на казанлъшката оръжейница.

По онова време да разгледат арсеналския музей идвали понякога и по 100 души на ден – ученици, работници, студенти, колеги – оръжейници. Пускали ги на портала с придвижител по сигурността, някой – с интерес към военни тайни, да не се отклони от групата. Идвали даже от

Връчване на поздравителен адрес на юбиляра ген. проф. Г. Кръстинов - 1985 г.

други градове, да не говорим за официалните делегации. Разбира се, тук е бил и великият конструктор Калашников. „Оръжие винаги ще има, докато има живот“, казал той пред домакините. Хората понякога сами носели документи и вещи за музея, в отговор на призовите за издирване и опазване на ценностите, които редовно вървели по радиоуребдата и от цех на цех. Така дошъл и архивът на интербригадиста Петър Ионков, загинал в Испания по време на Гражданската война. Брат му донесъл личния му архив от фронта. Химикът Иван Казаков донесъл първото свидетелство на баща си от арсеналската школа за военна подготовка през 1944-та.

Директорът на барутния завод,

не само донесъл взривоопасен прах за музея, но и дал инструкции как да се експонира безопасно. От всяко изделие музеят има експонат, има данни и за изследователската дейност – като историята на „Дисептил“, българският желатин – динамит, лаковата нитроцелулоза.

Понякога, ровейки архивите от София, през Стара Загора, Сопот и Търново, директорът на музея търсейки едно, попадал на съвсем друго. Сбирката расте.

В работата си тук, както на всяка друга, Бозаджиев следва не просто принципа, а дълбокото си убеждение, научен

чено от баща му: „Уважавай човека, вярвай и помагай, колкото можеш на хората“. В днешното време на индивидуалисти Бозаджиев не съжалява за това си верую, точно обратното – убеден е, че животът с хилядния колектив на „Арсенал“ му е показал доброто в силата на колективния живот. Работейки като председател на комисия в профкомитета, с десетките самодейци от колективите на оръжейницата, Бозаджиев изпълва живота си с преживявания, за които днес щастливо си спомня. Ордените „Кирил и Методий“ – първа степен за смесения комбинатски хоров състав и трета степен за танцовия колектив и театралната трупа, Бозаджиев приема и като свои. По това време комисията в профкомитета, която той ръководи, отговаря, освен за заводското радио, и за

цяла дузина художници на щат

в комбината, и за художествената самодейност, която има 15 състава: хор, духов оркестър и театрален състав, създадени още по царско време, народен оркестър, хор и танцов колектив от фолклорния ансамбъл, детски акордеонен оркестър... Медалите и отличията от републиканските фестивали радват целия комбинат, а Бозаджиев си спомня с каква мъка

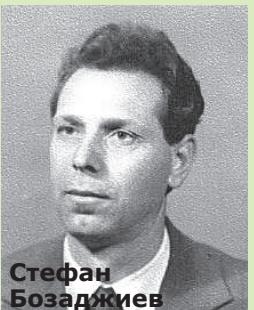
Стефан Бозаджиев, дългогодишен директор на арсеналския музей, скромно определя живота си като „живот, навсяко като на много други, изпълнен с радостни моменти и неприятности, с успехи и трудности, но най-много – с труд, но желан и полезен“. След срещата си с него, разбираам, че е бил прав. Както повечето от ръководните кадри на „Арсенал“ от средата на миналия век, и той е завършил казанлъшкия механотехникум. Броени дни след като завърта ръчките на фрезмашина в известния тогава „Цех на Филджанов“, го „привикват“ в градския комитет на Комсомола, после работи в „Хидравлика“, където издава вестник „Заводска борба“. Сътрудничи на местния печат, става секретар на Клуба на дейците на културата към Общината и натрупал доста опит в тази сфера, се връща в „Арсенал“ в нова роля – отговаря за културно-масовата и възпитателната работа в Комбинатския профкомитет. Работата определено му харесва, но партията го праща в родната Шипка като секретар на местната организация. Успехите тук се редуват с неприятности и Бозаджиев се връща отново в „Арсенал“, където до пенсионирането си е директор на музея. Всъщност, както сам признава:

извеждат първата група самодейци на Запад,

когато визитата на танцовия състав през 1972-ра в Испания, минала през „иглените“, уши на службите по сигурност. Изявите у нас, наградите и концертите в страните от СИВ са нещо, което просто е в реда на нещата, по времето, когато арсеналските самодейци са все сред първите от работещите в машиностроенето, а комбинатският профпредседател е в ЦК на профсъюзите, спомня си с гордост Бозаджиев. Той не крие радостта от съпричастието си към успехите на движението „Наставници“, в което опитни майстори, старателно издирени от профкомитета, дават опита си на младите; от познанството си със заслужили машиностроител Ангел Атанасов, първокласен шайфист; от наученото в срещите с профсъюзните лидери Денcho Димитров, Тодор Иванов и Пенчо Буев; от приноса си към откриването на първия Дом на културата; от спортните успехи в „Здрави, сили, работоспособни“, което арсеналци печелят три пъти последователно и затова знамето на движението остава при тях.

Мили спомени Бозаджиев пази и от радостите на младите семейства, за чийто първи

ключ от собствен дом профкомитетът прави специален

Степан
Бозаджиев

празник.

Половин Казанлък е построен от „Арсенал“,

категорични са цифрите, припомнени от Стефан Бозаджиев. 41 жилищни блока с 1 554 апартамента са построени и предадени за ползване от предприятието до 1989 година; 3 младежки общежития с 425 легла са на разположение на начинаещите работници и специалисти, дошли да работят в Казанлък от далечни градове и села. „Арсенал“ по това време разполага с лечебница със седем кабинета, стационар и профилакториум със 115 легла, почивни бази на море и планина, със 17 столови с 6 800 места. Със средства на „Арсенал“ са построени 6 детски градини в Казанлък. Огромната социална дейност е в ръцете на профкомитета. Той обгрижва дори спортен клуб „Торпедо“, чийто организатор Малчо Иванов през 1978 г. получава „Орден на труда“ – златен. „Напуснах „Арсенал“ при пенсионирането си през 1998-ма без желание, но сърцето ми остава в „Арсенал“, защото за „Арсенал“ си мисля само с любов и признателност“, е написал на специален лист, който непременно държи да ми даде на тръгване, арсеналецът с 30-годишен стаж, Стефан Бозаджиев.

Диана Рамналиева

Арсеналски вести

ДОСТОЙНО ПРЕДСТАВЯНЕ НА „АРСЕНАЛ“ НА ИЗЛОЖЕНИЕТО IDEF 2011

Приключи поредното международно изложение, в което „Арсенал“ АД представи своя продукция. От 10 до 13 май Истанбул домакинства едно от най-големите световни изложения на военна техника и технологии IDEF (International Defence Industry Fair). Това изложение се провежда през година, за 10-ти път в Турция, от които последните две в Истанбул.

Истанбулският изложбен център събра общо 539 фирми от 44 държави, между които: Finmeccanica - Италия, FN Herstal - Белгия, Glock - Австрия, ATK - САЩ, Beretta - Италия и др.

Освен от „Арсенал“ АД, българската военна промишленост бе представена от: BM3 - Сопот, „Дунарит“ АД - Русе, Институт по металознание - БАН, „Самел 90“ АД - Самоков, „Черно море“ АД - Варна.

Въпреки че бе разположен на най-голяма площ от всички български предприятия, щандът на „Арсенал“ трудно побира над 70-те изложбени единици от леко стрелково оръжие (пистолет „Арсенал - Компакт“, три

модификации автомати, пехотни картечници на тринога), няколко типа гранатомети, различни видове боеприпаси и др. Този факт е напълно обясним, като се има предвид богатата и разнообразна продуктова листа на дружеството. Хътът измежду изложените експонати беше показваният за първи път 40x46 mm самостоятелен гранатомет. Останалата част от внушителния асортимент от изделия беше показан чрез реклами на постери и комплект брошюри.

Арсеналският павилион беше посетен от много чуждестранни делегации, представители на министерства на отбраната и акредитирани търговски дружества, от конкурентни фирми и индивидуални посетители. Изключително бе отношението на българската делегация от Министерството на отбраната, водена от министър Аню Ангелов.

Съ специално внимание към всички, проявил интерес към арсеналските експонати, се отнесоха нашите представители на изложе-

Щандът на „Арсенал“ АД

отстъпваше на „класиците“ във военна индустрия. Доказателство за това беше нестихвящия интерес към нас. За мен най-интересни бяха новите конструкторски решения, които могат да бъдат база за усъвършенстване на нашите изделия“. А според Тихомир Аврамов представените изделия от „Арсенал“ на изложението в Истанбул не са отстъпвали на нито една от конкурентните фирми в бранша със стрелково оръжие и боеприпаси. „Огромен интерес предизвика на изложението от FN Herstal – Белгия.“, заяви Аврамов и допълни: „Радва

ме това, че продължаваме да поддържаме достатъчно високо ниво и сме фирма, с която трябва да се съобразяват конкуренти и търговци“. Всяко изложение е демонстрация на нови постижения, на нови техники и технологии, но заедно с това и възможност да се черпи опит, да се правят съпоставки с други фирми, да се осъществи продуктивно проучване, да се фиксираат приоритетите на пазара и да се провокира интересът на потенциални клиенти.

Предстоят анализи, дискусии, нови предложения. И нови надежди.

Петълете Петкова

ДА НЕ ПРЕВРЪЩАМЕ УЧИЛИЩЕТО В СКЪПА СКУКА

Като дългогодишен преподавател по математика, от какво боледува българското образование в момента?

От липса на приемственост. Някак не припознаваме нещата, които са оставени от тези преди нас. Просто отричаме ги и започваме все отначало. Аз не помня да съм започнала нова учебна година, в която да знам, че ще продължа нещо от старата. Винаги е така: налага се да започваш все нещо ново, което тотално ти променя и концепцията, и много други неща. Някак в образованието нямаме институционална памет. Аз смятам, че образоването трябва да бъде едновременно и интересно, и провокиращо, и модерно. И че това не е заплаха за традициите, ако имаме такова образование. Мисля също, че ни трябват и нов тип учители, с нов подход, защото в момента сме превърнали училището в една безинтересна, скучна институция. Тук ще споделя, не от пристрастие, а с огромно задоволство и радост, че в математическата гимназия в Казанлък това не така. Ние сме един оазис.

Има и още нещо: страшно разтворената ножица в нашето образование. Имаме страхотно талантливи, много добри деца, които се представят невероятно в различни национални олимпиади, и в същото време има и такива, които не могат да напишат и едно изречение на български. Това е установено в поредица международни тестове, които изследват нивото на образованост в света. И на тяхна база ние сме на много задна позиция, именно поради тази огромна разтворена ножица в образоването. Тъжно е като се чете такова нещо. Това е валидно и за природоматематическите науки, и за хуманитарните. И стримително вървим назад.

Как изглеждат тези нов тип учители, за които говориш? И учениците, и родителите искаат това.

Първо той, учителят, трябва да е много добър. Аз лично смятам, че най-добрите от университетите трябва да стават учители. Не кой да е, не защото не става за друго, а най-добрят. Да дойде в училището с любовта и призванието си затова. Страшно много да обича учениците и да знае, че това, което ще прави, ще му се върне след много години.

Тук веднага ще те апострофират, защото обикновено има друга теза след такъв отговор и тя е: ама как да стане това, като в образоването е нисък стандарти, няма пари, най-добрите няма да дойдат по тази причина, няма и перспектива за развитие. Тогава какъв е изходът?

Значи това е едно от нещата да не идват най-добрите от университетите в училище. Но то е обвързано и с много други неща. Защо не идват най-добрите? Първо, защото в образоването се влага много малко от брутния ни вътрешен продукт. В цифри това е под 4%, при положение, че 18% е средното за Европа. Това не се нуждае от коментар. Ето първият демотивиращ фактор. Как да отида да работя някъде, където никой не влага нищо. На какво внимание и отношение да разчитам в такъв случай, си казват най-добрите, които предварително преценят шансовете си. Колкото до това какъв е изходът, не знам. Не мога да кажа конкретно, но той се налага от само себе си - просто сравнението е крещящо. Но има и нещо, което е много важно. Не бива в никакъв случай да превръщаме училището в скуча. Защото вече сме на път да сторим това. А това ще е страшно скъпа скуча!

„... Имам минало, богато на спомени. Имам настояще, което е истинско предизвикателство, пълно с приключения, защото ми е позволено да прекарвам дните си с бъдещето. Аз съм учител.“

/ Джон У. Шлатър „Аз съм учител“/

години, за да се върне нескуката в училище обратно. А за наше съжаление, времето не тече обратно. И както казах, международните тестове за образованост вече показват това.

Причината само в скучата в училище ли е?

Не само тя е причината. И

при нас имаме такива родители. Това е убийствено безразличие за българското образование. Има проведено едно национално изследване, което подрежда приоритетите на българина и теса степенувани така: осигуряване на храната - на първо място, осигуряване на други необходими

зация ги праща навън?

И двете неща. Както и възможността за досег с много култури, усещането, предизвикателството да се справиш сам. Възможността да продължаваш да се усъвършенстваш и след това. Не случайно поради липса на перспектива и възможност

дни имаше някаква що-годе такава система на професионално образование, близко до нуждите на съответния завод или фирма, но поредната реформа в образованието срути всичко това.

Вие сте част от групата Експерти за Казанлък - група на хора с различни професии, но всеки сам доказан в своята област и човек с биография и възможности. Като представител на просветната гилдия в общината, какви са основните проблеми на образоването тук и имат ли те добро решение. Как го виждате вие?

Когато се говори за образоването в Казанлък, ще кажа че в годините на прехода ние загубихме системата на работа с изявени ученици. Тук, в общината, имахме една много добра система за извънкласна работа, която по незнайни причини изчезна, погуби се. Имахме различни школи, после приемственост на тези школи в олимпийско движение. Всичко това събираше талантливи деца. Мотивираща ги. Развиваща ги. Съхраняваща ги. Сега го няма. Единственото, което правим сега, е, че при нас в ПМГ „Никола Обрешков“ откряхме прием след 4-ти клас, за да можем да ги обхванем по някакъв начин. Но това е грижа не само на една гимназия. Нужна е сериозна общинска грижа за талантите.

А има ли начин да се възстанови тази извънкласна система? Дали това ще е панацеята?

Не, няма да е панацеята, но все пак ще ни води към правене на нещо, в правилната посока. Защото ние, не обръщайки внимание на нищо, просто постепенно се отърсихме от всичките си грижи и внимание да правим нещо по-добро за децата. И резултатите са налице.

В този смисъл каква е ролята на конкретната личност, която застава начело на образоването в общината: било то като заместник-кмет или шеф на образоването? Счита се, че трябва да са хора от системата. Но има и друга теза - че не бива да са просветници, а хора с по-мащабно мислене, широко скроени, стратегически грамотни.

Според мен трябва да е човек, който системата на образоването наистина заслужава. Както ние в гимназията получихме тъкъв директор, който даде много надежди и радост за училището ни, така се надявам и просветната гилдия, учениците, граждани на община Казанлък да получат подходящия човек за образоването. Модерният човек, образованият човек. Образован човек не само със знания, а и с равнището на човешките качества, които има. Знаеш ли, че ти сподели нещо лично: другояче се чувства човек в професията, когато директорът ти се обръща към него в заповед с „уважаем колеги, заповядвам“. Отговорих ли ти на въпроса?

От какво се нуждае образоването ни сега - от съхраняване на традициите или от иновации?

От нов модел. През 21 век образоването ни има нужда от нов модел. И аз го виждам така: учене през целия живот, информационно-комуникационни технологии, обхваната информационна мрежа, неформално образование, виртуално образование, интерактивно обучение. Не бива да се забравя, че просперираща нация е само образованата нация.

Деляна Василева

Тя се чувства ведро в математиката, маркар това да е най-невероятното, което може да предположи човек при първа среща с нея. Обикновено й „отреждат“ хуманистични или философски дисциплини. Поironия на съдбата пет години работи като асистент по математика в Шуменския университет. Там е по разпределение, веднага след като завърши математика в Софийския университет. До него стига след отлично представяне в национална олимпиада по математика. Преди това завършила математическа паралелка в Първа гимназия в Казанлък. Акосира в родния си град през 1978 година, заради любовта на живота си.

Признава, че трудно замества любими неща. Особено когато си заминат от теб.

Пише двойки, но никога не наказва с оценка. Като типичен Водолей, където мине, остава усещането за ведрина и лъчезарие.

Обича работата и учениците си, макар да няма свой клас. Така всички са ми класове, признава една от най-обичаните учители в Казанлък: най-романтичната сред математичките и най-желаната математичка сред романтичките - Радуша Иванова.

За протокола: преподавател по математика в ПМГ „Никола Обрешков“ в Казанлък. Вече 33 години.

Мечтае за повече свобода в образоването и учене, което носи радост, убедена, че така ще се съгради едно сълнчево училище.

Щастлива баба на едно внуче - Александър, което чака тук с нетърпение през юни.

В запазения за учители и ученици месец май, ви срещаме с тази невероятна жена, споделила каузата на Експерти за Казанлък преди 4 години.

Липсата на държавна политика, на приоритети си казва думата. Всяко правителство само говори, че образоването е приоритет, но всичко си остава само на хартия. В случая са нужни действия и то спешни. Ето ви още един пример: от 2007 година Общината в Казанлък разполага със специална Общинска стратегия за живот и реализация на младите хора тук. Доколкото знам, единствената община в България с такава стратегия. И какво от нея се е случило? Създадено е едно прекрасно четиво, с прекрасни неща в него, но в реалността няма нищо. Освен думи и намерения. Просто много е хубаво, за да се слуши всяко това. За целта ни е нужна нова генерация българи.

А не мислиш ли, че дезинтериесът към българското образование отчасти се дължи и в голяма степен на незainteresовано родителство? Колко от нас си дават сметка къде точно ще учат детето им и за какво? Важно е да учи там някъде, да има някакво образование, а какво ще прави после и дали това образование ще го радва и ще му е от полза, не е толкова важно. По ръба на най-малкото съпротивление сякаш вървим ние, родителите? И колко от нас изобщо се вълнуват как преминава един учебен час на детето им, учи ли то и какво учи в училище?

Има такива, но са много малко. Голямата маса са родители, с които ние търсим контакта с тях, а те не се отзовават. Дори

мости, в това число и културни, следват други осигурявания и чак тогава, на едно от последните места е осигуряването на образование. Тоест в българското семейство осигуряването на прехраната е най-важното. Не възпитанието, не образоването са първа грижа. А осигуряването на елементарните потребности са първа грижа. Казано иначе: битието да определя съзнанието. И пак дойдохме до това: че е нужна мотивация на младите хора, за да дойдат в образоването. Защото, ако те нямат мотивацията, трудно ще стане. Сега университетите са разтворени широки фонии. В друго проучване, вече световно, се казва така: ако се видят първите топ 100 университета в света и колко от страните-членки на ЕС влизат там, че се види, че Англия има два университета, Швейцария има 4 университета, Норвегия - два, а ние - нито един. Нас ни няма в този топ 100 на университетите в света. Защото нашите университети са широки фонии. Приемът е широк, либерален, изходът - виден за всички. Обяснението е: при нас идват некачествени кадри, не добре образовани, после излизат пак такива. Получава се затворен, омагьосан кръг.

Някога образоването ни е било еталон за другите европейски страни, сега все по-вече наши деца заминават да учат в чужбина. Качеството на преподаване или по-добрата възможност за реали-

за работа, и то на високо ниво, както и на възможност да преизвикаш дори самия себе си, са накарали за последните 15 години 800 български учени да напуснат България. Това е повече от стръскащ факт!

В последните години все по-често се чува упрекът към образоването, че не готви достатъчно добре подготвени специалисти за работа във всички сфери. Къде е проблемът: в скъсаната връзка между училище и фирма или в липсващата традиция и ниското качество на преподаването?

В липсата на партньорство и взаимната работа по теми между училища и фирми. Липсва, наистина липсва тази толкова важна връзка. Макар, че аз съм далеч от системата на професионалното образование, защото работя в друг тип училище, считам, че трябва много добре да се проучи от екип от експерти, от проектни екипи на експерти, които могат и да предлагат иновативни практики. Системата за учене и квалификация през целия живот отговаря много точно на нуждите на бизнеса. Значи няма как да стане да инвестираш в 3 или 4 години професионално образование и да очакваш след това тези да са прекрасните, най-калифицираните и обучени хора, които идват в бизнеса и фирмите. Затова смяtam, че бизнесът трябва да обучава и да създава свои собствени кадри. Преди го-

Бончо Песев:

„АРСЕНАЛ“ МЕ СЪЗДАДЕ ...

от стр. 2

За да се случи това, се изгражда машиностроителното предприятие в Шипка, 20 лауреатски звания от фестивали по това време връщат славата на местното столетно читалище, устройва се санаториумът за силикозно болни, израства нивото на музея „Шипка – Бузлуджа“, на площада се вдигат жилищни блокове, построяват поща, сграда за градския комитет, два квартални клуба – ново строителство, околното поле засива от лавандула. Истори-

натви, фото-спомен от идването на знаменития Валери Кубасов, летял два пъти в Космоса, втория път – заедно с американски астронавт в качеството си на командир.

Шипка става град с „много тропане по софийските врати“, не крие Бончо Песев. Но нещата се случват. Случва се и новата промяна в живота му. През 1983-та Песев вече оглавява Общинския съвет на профсъюзите, градският профкомитет в общината. Връща се в Казанлък и в типичен негов стил пак чертае големи проекти. За да ги види изпълнени. Покрай голе-

чието на документи за покупката на сградата от страна на Профсъюза. Песев не се дава без бой – водят се двегодишни дела, за чието приключване в полза на бившите собственици помагат и тогавашните управлящи по времето на Филип Димитров. Песев и досега подозира, че в случая ходят на делата се решава от докumentalни фалшивки: „Скалъпена история“.

Така Песев преживява и преместването на комитета над халите. Огромното имущество е съхранено с намесата на кмета Бончо Сарафов. Освен с коли, жива верига между двете сгради пренася мебели и документи...

Мъката на Бончо Песев е, че през последните 20 години, вместо да печелят повече пространство за правата на работещите, синдикатите губят постигнатото от онова време. Под негово ръководство екип от 12 души експерти се грижи към началото на прехода за

правата на 54 хиляди души в 234 синдикални организации в община Казанлък, помни тогавашният градски профпредседател, който имал и двама заместници. Специалисти по социално дело, трудово право, почивно дело и здравеопазване консултирали профсъюзните членове. По 60-80 души дневно идвали с проблемите си в профкомитета. „Не оставяхме никоје една бременна жена, която да не е устроена преди раждането с работата, санкционирахме генерални директори на предприятия за незаконен труд на хората в почивни дни, правехме проверки съвместно с ХЕИ и затваряхме цехове заради лоши условия на труд, без наше разрешение бе невъзможен извънредният труд, осигурявахме почивката на хората в профсъюзните бази“, разказва в десетки конкретни факти Песев, с мъка за днешната епоха, през която „профсъюзите станаха синдикати“. Той преживява тази трансформация отблизо. И драматично.

Точно и в подробности помни

Директорът на БНТ Иван Славков получава поздравления от Б. Песев за „Панорама“, реализирана в Арсенал

ята на величието на историческата Шипченска епopeя, дело на българските опълченци и руските войни, е „пренесена“ през времето и Шипка вече гради трайни контакти със съветското посолство и дружески връзки с ферибота „Героите на Шипка“ – един четирите, циркулиращи ежедневно с тоно-ве товари между пристанищата Варна и Иличовск. Видни руски гости идват в Шипка, шипченци пътуват с ферибота... Бяхме пресетени от официални делегации, спомня си Бончо Песев. В тези години **Шипка посреща по 60 автобуса руснаци на ден**, както и много чехи и германци като туристи по маршрута: Шипка – Плевен – Велико Търново. Така в личния архив на Бончо Песев остават снимки с българските и руските космо-

мия ремонт на градската профсъюзна сграда председателят успява „между другото“ да остави там и първия траен знак за пребиваването на Левски в Казанлък в хана на баба Гана. С творческата намеса на арх. Кривошиев, скулптора Леонид Мицев и с достатъчно фантазия за намирането на работници и материали, се поставя стилната паметна плоча на Апостола, пред която казанльчани и днес оставят цветя. По нея работили с голяма сила и радост **местни младежи, осъдени за дребно хулиганство на общественополезн труд**.

Налага се, обаче, за направеното в началото на 90-те години на миналия век да се води голяма битка. След промените на следниците на сградата успяват да си я върнат, въпреки нали-

то. В същия доклад е обяснено, че много развити държави са достигнали високи нива на грамотност и те вече не събират информация за грамотността на населението си, затова такива данни не са включени в данните на Статистическия институт към ЮНЕСКО – организацията, определила 8 септември за международен ден на грамотността, който официално се отбелязва от 1965 г. насам.

България е почти в дъното на класацията по четивна грамотност.

През 2006 г. от 57 държави е на непрестижното 43-то място, в една група по ниво на образователните стандарти със Сърбия, Уругвай, Мексико, Румъния, Тайланд.

Тревожна тенденция е, че не-грамотността сред младите българи се разраства и задълбочава.

През 2006 г. дълът на учениците под критичното ниво на грамотност е бил над 50 на

сто, а 41 процента са под критичния праг за четивни умения. По четивни умения момичетата чувствително изпреварват момчетата. Според международно изследване на PISA от 2009 г. българските ученици могат да четат /основно списания/ и пишат, но не осмислят и анализират прочетеното. За голяма част от тях четенето е загуба на време. Направените изводи са, че българското образование е предимно теоретично, че учебните планове са остарели и са далеч от идеята да се преподават умения за справяне в живота и за решаване на проблеми.

България попада и в групата страни, в които социално-икономическите фактори оказват голямо влияние върху нивото на образованост. Измежду тези фактори от голямо значение са родителите и особено майката. У нас това е по-силно изразено, отколкото в други страни. От значение е и броят книги

На Голанските възвищения, където Ф. Димитров през 1991 г. пред американци обявява близкия край на българския ВПК

Блокирането на жп-линията

през 90-те, в което работници от „Арсенал“ участват, провокирани от КТ „Подкрепа“. Песев категорично не одобрява това.

Лично със зам. министъра на МВР тогава и Атанас Бозов отиват на място да ги убеждава да се откажат, за да се предотврати инцидент и за да се пусне през Казанлък движението на влаковете, отклонени през Пловдив. С изненада заварват „барети“ да разтурват със сила работниците от линията. По нареддане „от горе“, за което не знае дори зам. министърът...

По-късно, в спор за принципите си, Бончо Песев влиза в остра противоречия с тогавашния си ръководител, лидер на КНСБ като наследник на Профсъюзите – проф. Кръстьо Петков. Отшенията им преминават през публични спорове по време на синдикални форуми, вечеря по лична покана от професора в дух „изглеждане на недоразуменията“, опити от Централата за политически заигравки на синдикатите, на което Песев остро се „опъва“. И което едва не го изхвърля от поста. Профсъюзната и синдикална дейност обаче го срещат с достойни хора от двете страни на политическите пристрастия. Бончо Песев си спомня с искренуване за Петър Дюлгеров, стоял начело на профсъюзите преди 1989-та, но и за Иван Нейков, синдикалист, министър в правителството на Костов. С личната закрила на Нейков и голямата подкрепа на председателите на профкомитети, Бончо Песев все пак дочакал пенсиониране в синдикатите през 1996-та.

Има и такъв случай – случаи-

но на тротоара до халите в София Песев видял пред себе си **Нейков да спира министерски мерцедес**. И веднага поканил Бончо в министерството да се видят на кафе.

Подобни случаи се обясняват единствено с характера на Песев, принципен и почен човек, разсъждават хората, които го познават отблизо. Работил активно и с убеждение, че ще е добре за всички, той се включва активно в кампанията по масовата приватизация, познавайки всяко предприятие в Казанлъшко като петте си пръста, покрай профсъюзната работа. От което не е спечелил нищо.

Печалбите в живота си Бончо Песев, който само след дни за кръгъла юбилейните 75 години, мери по друг начин: срещата в „Арсенал“ със съпругата Недялка, семейството, дъщерята – познатата в Казанлък музикална педагогка Мариана Мъгева. В „сметката“ е направеното по „стълбата на моя живот“ – в работата и обществените дела, както и свидетелствата на времето: може би стотици факти, снимки, спомени от лични срещи и участие в исторически моменти, променили живота в Казанлък през последния повече от половин век. Песев пази ревниво архива на интересния си живот със съзнанието, че в него е спряла част от новата ни история. Две приложно изписани тетрадки, чакат своето публикуване: „Струва пари.“ Тяхното издание като че ли е единственото начинание, което Бончо Песев още не е докарал до край. Свършеното зад гърба му подсказва, че това едва ли ще е задълго.

Диана Рамналиева

Предпразнично

ЗА ГРАМОТНОСТТА – НЕ ПРАЗНИЧНО

Под понятието „грамотен“ традиционно се разбира човек, който умеет да чете и да пише. Малцина са българите, които, поне формално, не притежават тези две умения.

В модерните времена, обаче, грамотността е по-сложно понятие. Има медийна, мултимедийна, политическа и други видове „профилирана“ грамотност. Въпреки това езиковата грамотност предопределя всички останали.

А най-необходима като практическо умение се оказва компютърната грамотност. По данни на Евростат 70% от мъжете и 69% от жените в България са без компютърна грамотност. В целия Европейски съюз без компютърни умения са 44% от мъжете и 38% от жените. България се класира на последно място в ЕС.

Според доклад на ООН за развитие на човечеството от 2008 г. България е на 50-то място по грамотност в света с ниво на грамотност 98.2% от населени-

то. В същия доклад е обяснено, че много развити държави са достигнали високи нива на грамотност и те вече не събират информация за грамотността на населението си, затова такива данни не са включени в данните на Статистическия институт към ЮНЕСКО – организацията, определила 8 септември за международен ден на грамотността, който официално се отбелязва от 1965 г. насам.

България е почти в дъното на класацията по четивна грамотност.

в дома. Почти една четвърт от участвалите в гореупоменатото изследване младежи споделят, че у тях има между 26 и 100 книги, а семействата на близо 30 процента притежават по-малко от 25 книги.

Приближаващият безспорен наш 24 май е подходящ повод да се подсетим и за нещо друго – за исторически аргументирания извод, че писменото слово е в центъра на човешкото знание. И

за полезността на елементарните граматични правила, които се усвояват не само с учене, а и с четене / в магазина, а не в магазинът; материал, а не материя; изток, а не исток; сватба, а не сватба; учудвам, а не учудвам; сбогом, а не збогом; врабче, а не врабче; магии, а не магий; инженер, а не инженер и т.н./.

Зашто, казват, не е лошо човек да е грамотен и даже е леко грозно, ако не е.

Династии

Райна Тотева:

КОГАТО ХОРАТА ТИ БЯГАТ НАВЪН, ТИ ТИЧАШ НАВЪТРЕ

Тя е един от най-младите и скорошни началници на смени в „Арсенал“ АД. Тъкмо навършила година в новата си роля. Не обича да я наричат „началник“. Предпочита да е Рена, Райна или просто Рени. Не от превземки, а защото е чист, откровен и сърден човек. От онези, дето са на изчезване.

Райна Стефанова Тотева е типичен арсеналец.

От онези, благодарение на които фирмата е оцеляла в трудните си години. Онези, които обичат работа си и припознават цеха като свой дом, а колегите като най-близки хора.

30 от 48-те си години живот Райна Тотева е прекарала в цех 130 на Завод 2. Постъпва там в края на октомври, в началото на 80-те години, месец преди да навърши пълнолетие. И до днес е все там. Сменя само позициите и местата. Първите 5 години са в производството на Завод 2 - като сортиранач на патрони. Още тогава научава, че в колектива няма млади и стари, нито нови и дългогодишни работници - има ли норма, колектив, всички са равни и са едно. На това са я

научили нейните стари колеги, на това сега Райна Тотева се опитва да научи и съвсем младите си колеги - момчета на по 20-22 години, които първоначално се стряскат от работата.

При нас не е лесно, работим с патрони и опасни машини, казва началник-смяната, рискачили има, ако не внимаваш, не дoglедаш. И признава, че в това отношение са късметлии, аварии са ставали, но без сериозни последствия за работещите.

В такива моменти хората ти бягат навън, а ти - началникът, тичаш навътре,

разкрива част от „професионалната кухня“ Райна Тотева.

След първите пет години в производството я повишили в контрола по качеството. Години по-късно била и магазинер на цеха. Едва от миналата година е поела организацията на работа и отговорността за една от смените в цех 130 на Завод 2. Отговаря за 28 души, като большинството са жени. Освен това, Райна е и синдикален председател. Още от времето, когато била

комсомолски секретар, и останали социалното чувство и емоцията по хората. И сега ми е мъчно за всички тях, споделят с мен и добро, и зло, приятели сме, старая се всеки да разбера, на всеки да помогна, казва тя. Признала, че когато е ядосана, не пести това на колектива и винаги го казва, щом става дума за работа, но не си го изкарва върху колектива. Не обича интригите и не ги позволява в нейната смяна. Старае се всеки да си гледа работата и да е доволен. „Когато се налага работник да сменя машините и операциите, на които е по няколко пъти на ден, винаги говоря с него, дори се моля, казвам: „Ако обичаш, хайде.“, признала началничката.

Доброто отношение към хората възпитала в себе си още от дете. Оттам е и любовта и отговорността към работата.

Самата Райна е арсеналско чедо - от онези, на които целите фамилии са били част от историята на оръжейницата.

Родом е от Тъжа, в тамошния завод родителите ѝ прекарали целия си трудов стаж. Баща ѝ Стефан Чернев, вече покойник, е един от основателите на завода в Тъжа. Райна още помни случката от детството си, когато тежен съсед пострадал тежко при работа в „Арсенал“. Като всяко дете се притеснила това да не случи и на нейните родители. „Дори ги молих да не ходят повече на работа там, без да знам, че след години „Арсенал“ ще осмисли живота ми“, връща лентата назад Райна Тотева. И признава, че би искала тук да се пенсионира. След две години на практика ще има тази възможност, защото работи на първа категория. Но не мога да си представя деня и живота си без колегите, те са половината ми дом и, ако не съм с тях, ще осиротея,

възпитаничка на Хуманитарната гимназия в Казанлък. Събитието се чака с интерес и любопитство от близки и приятели. За него Райна още няма тоалет, но „го мисля и ще се докарам в новичко“, казва тя, като не крие, че покрай дъщерята и бала отива сега голяма част от времето ѝ. Соня си е купила вече роклята, бижутата, остава само чантата. И успешното полагане на матурите. А после и кандидат-студентските изпити. Мечтата на девойката е да учи във военно училище, но цивилна специалност. Ще кандидатства във Велико Търново и в Пловдив. Голямата София я плаши.

Много ще ми липсва, защото тя е най-добрата ми приятелка,
признава Райна, а Соня до-

Райна с дъщеря си Соня - абитуриентка от ХГ „Св. св. Кирил и Методий“

признава Райна. В „Арсенал“ е и най-добрата ѝ приятелка Стоянка Ангелова.

Тези дни началник-смяната на цех 130 в Завод 2 е в отпуск. Поводът е повече от хубав:

Райна има абитуриентка. Единствената ѝ дъщеря -

18 годишната Соня ще дефилира на 24-ти май. Семейството вече е почти готово за бала на дъщерята, която е

пълва, че всяко момиче би мечтало да има такава майка като нейната.

Не правя далечни планове за нея, искам само да е жива и здрава и доволна от себе си, споделят плановете за дъщеря си Райна Тотева - началник-смяна на цех 130 в Завод 2.

И обещава почерпка от сърце за голямата радост в къщи. С надеждата това лято да има повод пак да я повтори. За студентка.

Деляна Бобева

Арсеналски вести

КАЗАНЛЪК БЕШЕ ПРЪВ

Първият в България паметник на Светите братя Кирил и Методий в двора на Хуманитарната гимназия в Казанлък, открит на 24 май 1933 г.

Негов автор е скулпторът Иван Топалов, роден в с. Търница. Паметникът е отлят в техническото училище в Казанлък от специалисти от местната военна фабрика. Година преди откриването му на същото място е бил поставен гипсов първообраз, послужил за начало на дарителска кампания за създаване на оригиналата.

паметникът на Кирил и Методий в двора на Хуманитарната гимназия

„АРСЕНАЛ“ ВЪЗРАЖДА ДЕТСКИЯ ФУТБОЛ

Известно е, че в „Арсенал“ има традиции в развитието на спорта. Преди години фирмата поддръжаше няколко вида спорт, в т.ч. и футбол. След като футболният отбор бе предаден на Община Казанлък, спортивни мероприятия на територията на дружеството от няколко години се организират преимуществено в навечерието на фирмения празник всяка есен.

Една смела и благородна идея, отдавна замислена, вече е на път да се осъществи - до края на м. май т.г. в „Арсенал“ ще бъде възстановен детският футбол. Съвршена е цялата подготовкителна работа по регистрацията на ФК „Арсенал“. Приет е устав на клуба, изграден е управителен съвет, набелязани са параметрите на ремонтните дейности на базата.

Председател на УС на футболния клуб е Янко Костадинов - зам.-директор по финанси и икономика на „Арсенал“ АД, заместник-председател е Христо Ибушев - изпълнителен директор на „Арсенал-2000“ АД. В състава

на УС влизат още: Георги Коларов, Станислав Ненов, Гено Петров, Атанас Бозов, Пенко Манев.

Целта на възстановяването на детското-юношеската школа по футбол е от една страна - част от свободното време на подрастващите да бъде ангажирано със спорт, който, без съмнение, възпитава и прави децата ни по-здрави, а от друга - съществуващата спортна база на стадион „Арсенал“ на територията на фирмата да се използва максимално полезно.

Финансирането на детския фут-

бол ще се осъществява по няколко начина: чрез минимални вноски от родителите на играещите деца; заплащането на треньорите се поема от КНСБ в „Арсенал“, а стопанското ръководство се ангажира с ремонта и поддържането на базата.

Набирането на деца, не само на работещи в „Арсенал“, а и от целия регион, ще започне веднага след официалната регистрация на клуба. Тогава ще бъдат обявени имета на драмата треньори и ще бъдат сформирани възрастовите групи.

Арсеналско момиче сред кандидатките за Царица Роза 2011

Майка и дъщеря - Златка и Луиза Чакърови

Арсеналско момиче ще е сред претендентките за тазгодишната Царица Роза. Тя ще бъде избрана на 27 май от 19 часа в ДК „Арсенал“. Дъщерята на Златка Чакърова, която работи като помошен персонал в Главна дирекция на „Арсенал“ АД - Луиза, е една от избраните да се състезават за короната на най-красивата казанльшка абитуриентка.

**19-годишната
Луиза Генчева Чакърова**

на своя бал, нарасчен за 25-ти май в ресторант „Казанльк“. За него Луиза вече е готова.

Тя ще блести в красива мини розова рокля от ефирен плат, изработена ръчно от казанльшка шивачка. След дълги обиколки из страната Луиза избира тоалет по модел от интернет. Платът и изработката му струват на родителите ѝ общо 240 лева. С ценни модни идеи в помощ на абитуриентката се включва и по-голямата

тието специален тоалет, но преди това има други грижи: как по най-добрия начин да посрещне гостите си - най-близките са поканини на ресторант на 21-ви май. Предпочетохме този вариант, защото искам да се видя с хората, да общувам, споделя Златка. Не крие, че приготовленията за бала на по-малката й дъщеря до момента са коствали 2 хиляди лева на семейството. Но радостта си струва, убедени са родителите.

За разлика от дъщеря си, която вече има солидна доза снимки от предпригответствията за бала, Златка признава, че тя няма читава снимка от своя бал. Времената бяха други, тогава майките ни избраха всичко, твърди за своя май на 1977 година някогашната абитуриентка, възпитаничка на първия випуск на ЕСПУ „Н. Вапцаров“. Роклята ми бе от арабски плат, донесен по втория начин от тексимиаджия, моделът избран от майка ми - дълга рокля с тъмносини щампи и оранжево-зелен бордюр. Дългата коса на Златка остава в историята седмица преди бала. На него тя е „по модата“ - с къса коса, надигнена с ролки.

Балът за нас беше невероятно преживяване,

връща лентата назад Златка. За първи път се виждахме в други дрехи, различни от ученическите ни униформи. Бяхме дами. Сега е друго, на 18 си опитал от всичко, признава дъщерята на някогашната учителка от детската градина в „Арсенал“ - Иовка Пенева.

Вместо пищни гости, някогашната учителка събира в дома си на сладкиши своите колежки. Балът на Златка е в някогашния ресторант „Роза“.

признава, че за нея това е огромно предизвикателство и като всяко момиче на нейната възраст, се надява събата да ѝ донесе желания подарък - да се очики с короната на Царица Роза. Това е чест за цял живот, убедена е абитуриентката от ПГ по транспорт и транспортен мениджмънт.

За участието си в тазгодишния конкурс е мотивирана от съученици и преподаватели. Луиза още не е решила с какви точно тоалети ще се представи в двата тура на конкурса, но смята достойно да защити честта на семейството и училището си. Спорният ѝ хъс, който има от годините, прекарани във волейболен клуб „Казанльк Волей“, също ще са от полза. Тя са бонус за перфектните ѝ мерки, с които ще очарова жури и публика на конкурса.

За важния ден на Луиза се стяга и майка и Златка Чакърова.

Чистачката от Главна дирекция признава, че и тя ще има за съби-

Луиза в абитуриентския си тоалет

сестра Румяна. В допълнение към розовата рокля ще са семплата прибрана прическа и модните този сезон дантелени ботуши.

Родената под знака на Скорпиона абитуриентка има още един тоалет - бюстие и панталон. Той е за вечерта с роднините и приятелите. Луиза чака бала си с нетърпение, за да види как ще изглеждат като господи и господи съучениците ѝ. Вълнува се и от своеобразното сбогуване с класа, тъй като след бала всеки поема в различна посока. Луиза ще следва мечтата си - да стане полицай от криминалната полиция. Преди това, обаче, ще учи икономика. Със сигурност ще кандидатства в Техническия в Габрово, където сега учи нейният приятел, и в Тракийския университет в Стара Загора.

За важния ден на Луиза се стяга и майка и Златка Чакърова.

Чистачката от Главна дирекция

признава, че за нея това е огромно предизвикателство и като всяко момиче на нейната възраст, се надява събата да ѝ донесе желания подарък - да се очики с короната на Царица Роза. Това е чест за цял живот, убедена е абитуриентката от ПГ по транспорт и транспортен мениджмънт.

Харесва работата си и колектива, в който е. Зад гърба си има 34 години вървяла служба в „Арсенал“, 15 от които в Изчислителния център. Останалите в Главна дирекция. Вече 17 години Златка е от ранобудните. Денят ѝ започва в 4.30. В 6 часа вече е на работа. Но не ѝ тежи. Защото, ако мислиш добро, то те стига.

Деляна Бобева

КОМЕНТАР

Учениците избягват професията „машиностроител“

За пръв път тази година областният управител Йордан Николов предложи професията на машиностроителя да се изучава на територията на регион Стара Загора в „защитени“ учебни паралелки в професионалните училища. Защитените паралелки са за професии, които стоят далеч от интереса на родители и деца през последните години, но за тях има търсение на пазара на работна сила. Известен до скоро с мощното си машиностроене, днес и Казанльк трудно намира млади квалифицирани работници в сектора. Затова напоследък невъздънък пред журналисти е алармирал и изпълнителният директор на „Арсенал“ АД инж. Николай Ибушев.

Професията „Машинен техник“ е непривлекателна за младите хора, показват и анализите на областната управа в Стара Загора. Затова за следващата учебна година администрацията на областното ниво одобри в казанльската професионална гимназия „Иван Хаджиенов“ 2 нови паралелки машинни техники от общо 6, предвидени в план-приема. 19 нови паралелки са предвидени за учебната 2011- 2012 година в четирите професионални гимназии в Казанльк, но проблем отсега е тяхното реално изпълнение. В последните години са малко гимназиите, успели да попълнят всичките си предвидени в плана паралелки след 7-ми и 8-ми клас с нужните 26 ученици.

Още по-трудно това става в техническите професионални гимназии, където преди 20-тина години напливът беше голям, показват анализите. Липсата на желаещи да учат производствените професии води, освен до неизпълнен изцяло прием, и до записване на ученици с нисък успех и слаба мотивация за учене. Това определено затруднява качественото обучение, показват преките впечатления на преподавателите - специалисти, които, вместо да водят учениците към нови професионални знания и умения, често се налага просто да ги учат да четат или да придобиват елементарни трудови навици. Забраната учениците от първи до четвърти клас да бъдат оставяни да повтарят залага бомби със закъснител в българската образователна система, показва опитът от последните години. Така децата още в ранна възраст се възпитават в откровен мързел, а учителят остава безпомощен в опита си да мотивира слабите, свикнали да преминават от клас в клас, се коментира в обществото.

Последните предложения на правителството в тази посока са за изграждане на „догонващи паралелки“ от изоставащи, които да се обучават по специална програма, наваксваща пропуснатите знания. Вече е публична тайна, че заедно с тромавите учебни програми, към чиято промяна никое правителство не посяга в последните 10 години, проблем остават и лошите учебници, написани по-скоро за прибирането на съответния хонорар, отколкото, за да заинтересуват децата и улесняват учителите. Положението се влошава от липсата на пари в семействата, много от които оставят децата си без учебници или ги спират от училище, защото закуската и транспортът им идват скъпо. Едно дете в средно училище на територията на об-

щина Казанльк плаща по 2-4 лв. за транспорт и още толкова за закуска. Ученическото столово хранене е забравено понятие, безплатното пътуване по частните линии – също. Липсата на достатъчно средства за обновяване на материално-техническата база, общият спад на интереса към ученето и дълбоките социални проблеми на кризата, в резултат на които расте броят на децата с психически проблеми, са още фактори, провокиращи лошите резултати в родното образование. В това число – и в професионалното. Показател за това са резултатите от матурите на 12-ти клас, където огромна част от учениците отиват неподгответи и се връщат върхи с двойки и без възможност за навременно дипломиране. В интерес на истината, резултатите за Казанльк показват, че не винаги учещите в професионални гимназии са най-слаби зрелостници. Оценките, с изключение на Математическата гимназия и отчасти СОУ „Екзарх Антим Първи“, са съпоставими в различните училища.

Най-ниски резултати на матурите през миналата година дават учениците от ПГ по строителство, която с много политически протекции „на косьм“ бе спасена преди две години от закриване, слабо се представят и учениците от гимназия „Българска роза“. В същото време последната статистика показва, че у нас се търсят най-много работници със специално образование. По данни на Националната Агенция по заетостта през март се увеличава дельт на безработните с висше и основно образование, за сметка на средното професионално. Най-дълго в бюрата по труда продължават да стоят хората без специалност – 68.40 от регистрираните. Висока все още остава цифрата от 37.6 %, която отчита сред новите безработни дельт на тези от сектора на техниката и технологиите. В община Казанльк, където безработицата е по-ниска от средната за страната, по последни данни – 6.44%, към 9.52%, към края на март, все още остава проблем безработицата на младежите до 29 години, която от години отчита ръст. В последните десетилетия в България несъответствията между потребностите на трудинния пазар и „производството“ на квалифицирани безработни от образователната система, не е тайна за никого. Учудващо е, обаче, че при липсата на държавна политика, частният сектор не прави необходимото, за да си подгответи кадри. Вероятно, така заради проблеми с бюрократичния държавен апарат или липсата на средства за инвестиции в образоването. Практиката е показвала, че тези инвестиции се възвръщат. Но българският бизнес още не е узрял за това. Изключение в това отношение определено прави управляният екип на „Арсенал“ АД, който напоследък пропува възможността училището на територията на дружеството да отвори врати. И да реши многото проблеми с липсата на качествени работници, каквито „Арсенал“ винаги е търсил. Не на последно място – и да спаси от изчезване професията „машиностроител“ на територията на професионалното образование в региона.

Диана Нейчева

САМ ЗАВИЖДАМ НА ЖИВОТА СИ

Известният художник Никола Заров стана на 80 години

„Моят живот е много интересен и затова аз самият си завиждам за него“ – заявява Никола Заров. Волните години в планината, работата около овцете, битът на каракачаните, номадският им живот и всичко лично преживяно – това са основни теми в неговите картини, в които зеленото, синьото и бялото идват направо от природата. „За мен рисуването е начин да увековечава в платната си този живот“, споделя Заров, първият художник сред каракачаните. А изкуствоведът Стефан Тенев казва: „Никола Заров предлага ярко живописно космополитно виджане за балканския бит. Подобно на Шагал той пресъздава своето детство и своя живот по един много, много експлозивен и емоционален начин. Той усеща планината. Това за чужденец е непостижимо.“

Мечтата му. Най-съкровената му мечта – да изпълни дълга си към своя етнос, да нарисува изключително красивия и неповторим живот на каракачаните.

Една осъществена мечта.

Детството. Роден е на 22 май 1931 г. в Балкана над Карлово. Бил е двегодишен, когато пада от кон в 30-метрова пропаст – конят загива, но бъдещият художник оцелява. В живописната планина минават първите години от детското му.

В Шипка. Родителите му си купуват къща и се заселват в с. Шипка. Никола завършва прогимназия, като същевременно пасе овцете на баща си и непрекъснато рисува. Насследил е музикалния талант и гласа на баща си. Свири на кавал.

Съдбовната среща. Големият му път към изкуството тръгва от една среща през 1949 г. на връх Шипка, където малкият художник излага няколко свои картини. Дърбата му открива пратеникът на в. „Правда“, руският журналист Давид Заславски. Тази среща предопределя творческия му път.

Образоването. През 1951 г. Никола Заров завършва първия випуск на Софийската художествена гимназия, а след това и Академията при проф. Илия Петров, специалност „живопис“. Бил отличен студент, не допускал никого да го изпре-

вари по успех. През 1974 г. по решение на Комитета за култура е изпратен на едногодишна специализация в Ленинград и в Суриковския институт в Москва.

Работата. От 1963 г. известно време е учител в Стара Загора. През следващите няколко години е художник на свободна практика, след което е първият учител по живопис, композиция и рисуване в създадената през 1968 г. Художествена гимназия в Казанлък. 20 години от живота му ще преминат сред учениците му, с тях е бил не само през деня, но и вечерта, почти през цялото денонощие. „Бях им учител и възпитател, те бяха като мои деца“, спомня си днес Заров и допълва, че не само преподавателската работа е от значение. Според него „красотата на Розовата долина възпитава естетически вкус и реалистично мислене“.

Последователите. Него-ви възпитаници са много от изявените съвременни художници: проф. Вихрони Попнеделчев, изкуствоведката Светла Москва, бившият зам.-министр на културата Ганчо Карабаджаков, доц. Бисер Дамянов, Тодор Терзиев, Албена Михайлова, Снежана Славова, Петко Москов и др. Почти всички старозагорски художници са учили при него, сред тях са Ботю Ботев, Слави Тенев, Вальо Дончевски.

Качествата, които го възхищават – оптимизъмът, трудолюбието, постоянството, непримиримостта – у себе си и в другите.

Какво е тубизъм? Това е уникатен метод в изкуството, създаден от Никола Заров. Той е първият художник в България, който започва да рисува направо с тубите върху платното. Това открытие става съвсем случайно. Когато бил на практика в Мелник с ученици от казанлъшката художествена гимназия и излезли на планинско рисуване край града, Заров отворил кутията и видял, че четките му ги няма – след като ги измил вечерта, забравил да ги вземе. И започнал да рисува направо от тубите ... За половин час нарисувал първия си пейзаж, а децата започнали да

скачат и да викат „Еврика! Еврика!“. Днес този стил се нарича тубизъм – рисуване с точки или с тубата с боя. Чрез него се постигат плътност и релефност на творбата, изключителна чистота на тоновете. Тубизът придава силна динамичност на картина, защото цветовете не се смесват, а запазват яркото си взаимодействие. С тази техника Никола Заров променя не само своята живопис, други художници също възприемат метода и днес той има много последователи.

Изложбите. Красиви каракачански невести, овчари, деца; цяла серия от сватби; портрети, композиции, акварели, натюрморти, битови и пейзажни платна... Никола Заров има изключително характерен почерк в живописта – известен е с голямоформатните си картини. Първата му изложба е през 1971 г. в Салона на изкуствата в НДК. Следват над 20 самостоятелни изложби и много участия в изложби: в Шипка, Казанлък, Сливен, София, Атина, Москва, в Австрия, Македония, Швейцария. През 2000 г. в ДК „Арсенал“ бяха подредени 30 уникатни платна на художника, отразяващи последните години от номадския живот на каракачаните в България. Тогава Светла Москва – изкуствовед, възпитаничка на Никола Заров, възклика: „Такава изложба няма никъде в света!“

Моите медали са моите ученици, казва големият художник Н. Заров. Още като студент, на VII Световен фестивал на младежта и студентите във Виена, получава златен медал за картината си „Кавалджия“. През годините е получавал много дипломи, грамоти и други отличия. През 1976 г. за своята преподавателска дейност е награден с орден „Климент Охридски“.

Да дариш изкуство. Много от картините си художникът е подарил на гр. Шипка. Картините, нарисувани по време на специализацията си в Москва, Заров показва на изложба в Казанлък и подарява на училища, клубове и обществени организации. Подарени от него картини днес са приложение на Президентството

и Министерството на културата в България, на гръцкото Министерство на културата, на Консулството в Пловдив.

По време на посещението си в България на 3 март 2008 г. Владимир Путин получи като подарък картина „Братство“ – идеята, композицията и цветовото решение са на Николов Заров, а изпълнението на сина му Апостол.

Семейството. Неизменна спътница в живота и в изкуството на големия художник е съпругата му Илина Зарова, завеждаща библиотеката за художествена литература в „Арсенал“ АД. Децата му са наследили таланта на баща си – Милена е вече увърден художник в Гърция, а Апостол е сред изявените млади художници на Казанлък – само преди дни той предизвика интереса на централите на изкуството със своя самостоятелна изложба в Лондон. „Те израснаха в творческа атмосфера, сред рамки, платна, бои и мириз на терпентин“ – така Заров обяснява творческия ген, предаден на сина и дъщерята му. А, както изглежда, внуките му Кристина и Никола, участвали вече във фамилна изложба, също ще продължат пътя на дядо си.

Сентенциите на Никола Заров. Той не ги измисля преднамерено и целенасочено. Той просто така говори, с фрази и с творчески и житейски правила, които биха могли да съставят на-

ръчник по живот и изкуство:

- Ако не си честен в изкуството, лъжеш първо себе си.
- Думата „творец“ важи за всички професии.
- Това, което кара човек да твори, е вътре в него.
- Талантът – това е да създадеш нещо само твое, а не да повтаряш другите.
- Ако откраднеш и приемеш поздравления за успехите си, подлостта ти става по-голяма.
- Като е предопределен да прави нещо, човек го прави, без да го кара някой.
- Колкото повече любов даваш на изкуството, толкова повече то ти се отблагодарява.
- В този свят всичко е създадено от позитивно мислещите хора.

България, Стара планина и Шипченския балкан не би сминал за никаква друга страна. Заров счита, че своята слава Казанлък дължи и на своите художници. Самият той се смята за успял художник. Категорично така смятат и специалистите. От момче, израснало в Балкана, от нищото, както казва той, е направил нещо. „Сега разбирам, че когато съм бил най-беден, всъщност съм бил най-богатият. Всичко, което съм преживял и запечатал в паметта си, съм пренесъл върху платната си. Затова сам завиждам на живота си“. Този живот не се побира в един разказ или спомен. Този 80-годишен живот чака своя филм или своята книга...

Мария Рашкова

Уважаеми арсеналици,

читатели на „Трибуна Арсенал“!

Този вестник е ваш, създаден от вас, тъй като отразява вашия делник и празник.

Ето защо редколегията на драго сърце ще аплодира всяка ваша инициатива за сътрудничество или помощ, идеи и препоръки, които биха могли да направят вестника ни интересен, четен и предпочитан пред всички останали.

Ще дадем поле за изява на страниците на „Трибуна Арсенал“ и на всички арсеналски /и не само/ таланти на перото, хумора и карикатурата.

Търсете ни за добро и лошо, за помощ или благодарност към някого, отзовал се в труден за вас момент.

За връзка с нас ползвайте следните телефони:

0882 987 012, 0882 987 013, 0882 987 014 или

0431/6 32 83

Ще ни откриете и на втория етаж, стая 2 в сградата на библиотека „Арсенал“ /Червения салон/.

Очакваме ви!

В следващият брой четете:

- » Ветерани: Веселина Дервишева – за вестника на арсеналици: преди и сега
- » Арсеналска гордост: Иван Аврамов от завод 2
- » Певецът Весelin Marinov: Изпях „Когато бях овчарче“ на 6, с къси панталони и тиранти
- » Тайното оръжие: Дързост и красота с Пламена Бонева
- » Само за жени: Как да познаете кръшкачът в къщи
- » Тези още много интересни статии интервюта, четете в брой 4 на Трибуна Арсенал, 10-ти юни

МУЗЕЙ „АРСЕНАЛ“ НА 37 ГОДИНИ

Част от музейната експозиция

В чест на 50-годишнината от преместването на Военната фабрика в Казанлък, на 18 октомври 1974 г. отваря врати музеят на „Арсенал“. В него чрез документален, снимков и веществен материал се отразява богатото минало на предприятието. Събирателската работа е дело на директора му Павел Кънев, сътрудника му Иван Шумнов и много други ентузиасти. Въз основа на всичко събрано, анализирано и подредено, екип от Военно-историческия музей във Варна създава тематично-експозиционен план, а художествения проект се осъществява от Стоян Николов и Леонид Мицев.

През 1994 г. една от залите е преустроена и в нея се експонират част от изделията, произведени се в „Арсенал“. Така той се превръща не само в исторически, но и в рекламен център на дружеството. От края на 1996 г. до началото на 1998 г. се извършва тематично-художествено актуализиране и реконструкция на историческата зала по проект и изпълнение на тогавашния директор Стоян Бозаджиев и художничката Нела Христова. Тази зала обхваща целия период от създаването на предприятието до 130-та му годишнина. Историческото развитие е разделено тематично на няколко етапа. Първият обхваща създаването на работилницата в

Русе през 1878 г. и преместването й в София през 1891 г. като Руенски и Софийски артилерийски арсенал. Вторият етап започва от 1924 г., когато военната фабрика е преместена в Казанлък, до

18 май – Международен ден на музеите

За пръв път Международният ден на музеите се чества на 18 май 1978 г. Решението за това е взето година по-рано в Москва на XI-та генерална конференция на Международния съвет на музеите /ИКОМ/. От 2003 г. ИКОМ обяви 18 май и за Ден на приятелите на музеите.

Думата „музей“ има гръцки произход и означава „храм на музите“.

В модерната си форма музеят възниква като индивидуална колекция от куриозни предмети на аристократи през Ренесанса. По-късно държавата превръща музеите в пазител на своята културна идентичност, а днес – в място за привличане на туристи. В музея се събират, пазят и излагат предмети, образи и текстове, свързани с определена епоха или сфера.

Според Устава на ИКОМ музеят е институция в служба на обществото и неговото развитие, отворена за публиката и занимаваща се с изследвания, които се отнасят до материалните свидетелства за човека и околната среда.

край на Втората световна война, а третият – отговаря до наши дни. Документите, експонатите и фотографските копия следват хронологията на събитията, когато предприятието преминава от едно ведомство към друго, сменя наименованията и ръководители си, но винаги остава стожер на

Ден на отворените врати. Тогава се отварят и вратите на музея и всеки, който желае, би могъл да се докосне до миналото и настоящето на фирмата.

Музей „Арсенал“ дължи благодарност на всички, които в миналото и днес имат отношение към дейността му.

родното машиностроене и отбранителната индустрия. Рекламната зала представя възможностите на „Арсенал“ днес с показан отръжейни системи, боеприпаси, барути, фотоси на различни видове фрезови машини и др. Честите попълнения и смени с нови изделия чертаят непрекъснатото търсене и преориентиране на фирмата към новите пазарни търсения и привкус към модерните технологии в съвременното производство.

Поради специалния режим на работа и пропускателната система, музеят дълги години е недостъпен за хора без пропуски за „Арсенал“. Този статут е нарушен през 2008 г., когато по случай 130-та годишнина от създаването на предприятието, по инициатива на изпълнителния директор Николай Ибушев, за първи път в историята на „Арсенал“ е обявен

Иди и виж...

За пореден път тази събота – 14-ти май Казанлък ще бъде домакин на Държавното първенство по спортни танци. За купа „България“.

Националният турнир в Казанлък се провежда под патронажа на кмета на община Стефан

Дамянов и се организира от Българската федерация по спортни танци и местния клуб по спортни танци „Роза“, с ръководители Ваня и Петър Радеви.

За участие в турнира се очакват повече от 60 двойки от цялата страна.

Началото на надпреварата започва в 10 часа, а втората част – за купа „България“ е от 17,00 часа.

Проявата е в спортна зала „Арсенал“.

*****

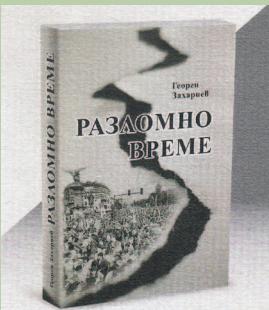
На 14-ти май казанлъшкото читалище „Искра-1860“ е домакин на Четвъртия общински преглед на читалищното и любителско художествено творчество. В него участват колективи и индивидуални изпълнители на любителското художествено творчество към читалищата в община. Входът за проявата е свободен, а началото е от 11 часа.

*****

Народният представител от 37-то Народно събрание Георги Захариев ще представи на 20-ти май своята книга „Разломно време“.

Премиерата ѝ е от 17,30 часа в Камерната зала на ДК „Арсенал“.

В книгата депутатът и дългогодишен председател на общинската организация на БСП в Казанлък е събрали свои изказвания, питания от трибуната на Парламента, статии в местния и национален печат, лични тези, както и изказвания и интервюта, статии на бившият премиер на България в периода 1994-1997- Жан Виденов, на идеологът на „Открит форум“ Красимир Премянов, на свои колеги от парламентарната група на Коалиция за България в онзи период.

21 МАЙ - СВЕТИ РАВНОАПОСТОЛИ КОНСТАНТИН И ЕЛЕНА

Царуването на Константин /272 – 337/ е едно от най-важните в историята, тъй като тогава християнската вяра станала господстваща в обширната му империя. Константин станал император на 34 години и царувал 31 години. Бил красив, храбър и добродетелен управник, покровител на християните.

Основал столицата си Константинопол и издигнал в нея многообразни великолепни храмове.

Константин копнеел да намери кръста, на който бил разпнат Христос.

Затова изпратил майка си царица Елена – умна и красива християнка, в Йерусалим, където започнали разкопки и животворният Кръст Господен бил открит.

Константин заповядал на това място да се издигне храм „Гроб Господен“, наричан днес от всички поклонници Божи гроб.

Царица Елена построила още няколко храма. След смъртта ѝ император Константин царувал още десет години.

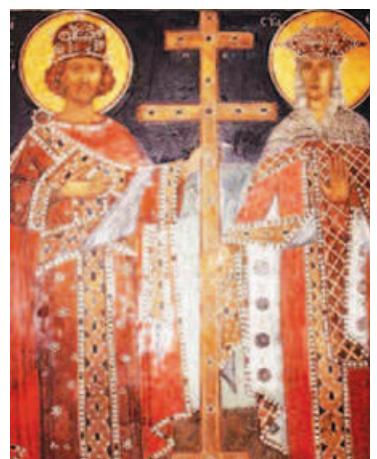
Заради това, че с апостолска ревност разпространявали християнската вяра, Константин и майка му Елена заслужили званието равноапостоли.

В българската традиция това е денят на игрите по огън. Около живите въглини се извиват хора, а начело се носят иконите на Св. Константин и Св. Елена. В жарават влизат боси нестинарите – посредници между небето и земята, които изричат пророчески думи и гадаат бъдещето.

След нестинарските игри всички се събират на общата трапеза с пригответия курбан.

Вярва се, че мъжете, които си харакат булка на 21 май, са късметли – съпругите им ще бъдат добри домакини и ще им родят много момчета.

Именници са: Константин, Елена, Елка, Лена, Ленка, Костадин, Костадинка, Куна, Коста, Койчо, Динко, Деница, Траяна и др.

Надя Тончева

известните по това време родни естрадни звезди.

Истинският взрив в залата дойде след уникалното изпълнение на певицата с хора при НЧ „Искра“, в което публиката чу спирчули и гласово изпълнение на симфоничната сюита на акад. Петко Стайнов „Тракийски танци“ в оригиналното аранжимент. По идея на Надя, захвърлил за слушая строгите концертни костюми, хор „Петко Стайнов“ определено показва ново лице – съвременно звучене и смело актьорско присъствие.

Сюрприз от усмивки за гостите в голямата зала на „Арсенал“ бе и видеото от участието на Надя в „Хит минус едно“ преди 20 години, където тя имитира с ирония най-

се омъжи за китарист, и посрещна за общи изпълнения на сцената всичките си десетки възпитаници от вокалната школа към Детски комплекс „Св. Иван Рилски“ в Казанлък. Педагожката представи на местната публика своите ученици от Музикалното училище в Стара Загора, носители на национални изпълнителски награди.

Специални поздравления Надя Тончева получи лично от зам. областния управител Галина Стоянова и от десетките си приятели и фенове, които я отруха с празнични букети и сърдечни прегръдки, про-дължили дълго след концерта.

Диана Нейчева